

МАТЕРІАЛИ ДРУКУЮТЬСЯ
УКРАЇНСЬКОЮ, РОСІЙСЬКОЮ,
ПОЛЬСЬКОЮ ТА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВАМИ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

*Міжнародної
науково-практичної конференції
молодих вчених,
курсантів і студентів*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Львів – 2014

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

канд. техн. наук	Рак Т.Є. – головний редактор
канд. техн. наук	Половко А.П. – заступник головного редактора
д-р техн. наук	Гащук П.М.
д-р техн. наук	Грицюк Ю.І.
д-р техн. наук	Гудим В.І.
д-р техн. наук	Гуліда Е.М.
д-р психол. наук	Кривописина О.А.
д-р с.-г. наук	Кузик А.Д.
д-р техн. наук	Рак Ю.П.
д-р техн. наук	Семерак М.М.
д-р фіз.-мат. наук	Стародуб Ю.П.
д-р фіз.-мат. наук	Тацій Р.М.
канд. техн. наук	Башинський О.І.
канд. геолог. наук	Карабин В.В.
канд. техн. наук	Кирилів Я.Б.
канд. фіз.-мат. наук	Меньшикова О.В.
канд. хім. наук	Мірус О.Л.
канд. техн. наук	Пархоменко Р.В.
канд. техн. наук	Рудик Ю.І.
канд. техн. наук	Шелюх Ю.Є.

УДК. 159.95

ТРИВОЖНІСТЬ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Сарабун Х.О.

Сірко Р.І., канд. психол. наук, доцент,
заступник начальника кафедри практичної психології та педагогіки
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

На даний момент людина і суспільство – це неподільні речі. Кожен день ми зустрічаємося з різними людьми, спілкуємося, співпереживаємо їм, та, на жаль, людина не спроможна бути увесь час у доброму гуморі, вона болісно переживає втрати та невдачі, злети та падіння. На внутрішній стан людини, її самопочуття, настрої та фізичне здоров'я впливають соціальні чинники, внаслідок взаємодії конкретної особистості зі світом. Недаремно «хворобою століття» називають тривожність. Сумна статистика це підтверджує: близько 75% жителів світу зіштовхувалися з цією проблемою. Тривожність – це напасть нашого часу.

У психологічній літературі, можна зустріти різні визначення поняття тривожності, хоча більшість дослідників сходяться у визнанні необхідності розглядати його диференційовано – як ситуативне явище і як особистісну характеристику з урахуванням перехідного стану і його динаміки.

Тривожність – це «переживання емоційного дискомфорту, пов'язане з очікуванням неблагополуччя, з передчуттям небезпеки, що грозить,». Розрізняють тривожність як емоційний стан й як стійку властивість, рису особистості або темпераменту.

По визначенню Л.Ф. Обухова: «Тривожність – постійно або ситуативно проявляє властивість, що, людині приходить в стані підвищеного занепокоєння, відчувати страх і тривогу в специфічних соціальних ситуаціях» [2].

Широке поширення отримало в останні роки використання в психологічних дослідженнях диференційованого визначення двох видів тривожності: «тривожність характеру» і «ситуаційна тривожність».

По визначенню А.А. Петровської: «Тривожність – схильність індивіда до переживання тривоги, що характеризується низьким порогом виникнення реакції тривоги; один з основних параметрів індивідуальних розходжень. Тривожність звичайно підвищена при нервово-психічних і важких соматичних захворюваннях, а також у здорових людей, що переживають наслідки психотравми, у багатьох груп осіб із суб'єктивним проявом, що відхиляється, неблагополуччя особистості». Сучасні дослідження тривожності спрямовані на розходження ситуативної тривожності, пов'язаної з конкретною зовнішньою ситуацією, і особистісної тривожності, що є стабільною властивістю особистості, а також на розробку методів аналізу тривожності, як результату взаємодії особистості і її оточень, [4]

Аракслов Н.С. у свою чергу, відзначає, що тривожність – це багатозначний психологічний термін, що описують як певний стан індивідів в обмежений момент часу, так і стійку властивість будь-якої людини. Аналіз літератури останнього років дозволяє розглядати тривожність із різних точок зору, що допускають твердження про те, що підвищена тривожність виникає й реалізується в результаті складної взаємодії когнітивних, афективних і поведінкових реакцій, виникаючих при впливі на людину різними стресами [1].

Розуміння тривожності було внесено в психологію психоаналітиками й психіатрами. Багато представників психоаналізу розглядали тривожність як уроджена властивість особистості, як споконвічно властивий людині стан.

Засновник психоаналізу З. Фрейд затверджував, що людина має кілька вроджених потягів – інстинктів, які є рушійною силою поведінки людини, визначають його настрої. З. Фрейд уважав, що зіткнення біологічних потягів із соціальними заборонами породжує невротичну й тривожність. Споконвічні інстинкти в міру дорослішання людини одержують нові форми прояву. Однак у нових формах вони наптовхуються на заборони цивілізації, і людина змушена маскувати й придушувати свої потяги. Драма психічного життя індивіда починається з народження й триває все життя. Природний вихід із цього положення Фрейд бачить у сублімуванні «лібідіозної енергії», тобто в напрямку енергії на інші життєві цілі: виробничі й творчі. Удача сублімація звільняє людину від тривожності [3].

В індивідуальній психології А. Адлер пропонує новий погляд на походження невротичності. На думку Адлера, в основі невроту лежать такі механізми, як страх, острах життя, острах

труднощів, а також прагнення до певної позиції в групі людей, що індивід у силу яких-небудь індивідуальних особливостей або соціальних умов не міг домогтися, тобто чітко видно, що в основі неврозу лежать ситуації, у яких людина в силу тих або інших обставин, тією чи іншою мірою випробовує почуття тривоги. Почуття неповноцінності може виникнути від суб'єктивного відчуття фізичної слабості або яких-небудь недоліків організму, або від тих психічних властивостей й якостей особистості, які заважають задовольнити потреба в спілкуванні. Потреба в спілкуванні – це є в той же час потреба належати до групи. Почуття неповноцінності, нездатності до чого-небудь доставляє людині певні страждання, і він намагається позбутися від нього або шляхом компенсації, або капітуляцією, відмовою від бажань. У першому випадку індивід направляє всю енергію на подолання своєї неповноцінності. Ті, які своїх труднощів не зрозуміли й у кого енергія була спрямована на себе, зазнають невдачі [5]

Аналізуючи й систематизуючи розглянуті теорії можна виділити кілька джерел тривоги, які у своїх роботах виділяють автори:

1. Тривога через потенційну фізичну шкоду. Цей вид занепокоєння виникає в результаті асоціювання деяких стимулів, що загрожують болем, небезпекою, фізичним неблагополуччям.
2. Тривога через втрату любові (любові матері, розташування одволітків).
3. Тривога може бути викликана почуттям провини, що звичайно проявляється не раніше 4-х років. У більш старших дітей почуття провини характеризується почуттями самоприниження, досади на себе, переживання себе як невартого.
4. Тривога через нездатність оволодіти середовищем. Вона відбувається, якщо людина почуває, що не може впоратися із проблемами, які висуває середовище. Тривога пов'язана з почуттям неповноцінності, але не ідентична йому.

Таким чином, якщо розглядати тривогу або тривожність як стан, переживання, або як більш-менш стійку особливість особистості, то несуттєво, наскільки вона адекватна ситуації. Переживання обґрунтованої тривоги, очевидно, не відрізняється від необґрунтованого переживання. Суб'єктивно ж стани рівні. Але об'єктивно різниця дуже велика. Переживання тривоги в об'єктивно тривожній для суб'єкта ситуації – це нормальна, адекватна реакція, реакція, що свідчить про нормальне адекватне сприйняття миру, гарній соціалізації й правильному формуванні особистості. Таке переживання не є показником тривожності суб'єкта. Переживання ж тривоги без достатніх підстав означає, що сприйняття миру є перекрученим, неадекватним. Адекватні відносини з миром порушуються. У цьому випадку мова йде про тривожність як особливу властивість людини, особливому виді неадекватності.

Література:

1. Аракелов Н., Шишкова Н. «Тревожность: методы ее диагностики и коррекции» // Вестник МУ, сер. Психология – 1998 – №1 – 18 с.
2. Обухова Л.Ф. Детская возрастная психология. – М., 1996 – 169 с.
3. Фрейд З. Психология бессознательного. – М.; 1989 – с. 57 – 104.
4. Связь уровня тревожности подростков с эффективностью их интеллектуальной деятельности // Психологический журнал – 1996 – №1 – с. 25–30
5. А. Адлер. Наука жить. – Киев, 1997 – 58 с.

УДК 159.922

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ «БАТЬКІВСТВА» І ЙОГО ОСОБИСТІСНО-РОЗВИВАЮЧА РОЛЬ У СІМ'І

Вакса Л.О.

Кривошипина О.А., д-р психол. наук, доцент
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Вплив батьків на розвиток особистості людини вивчається дослідниками з 20-их років ХХ століття. Найвні в психології та суміжних науках дані про дослідження батьківства при всій своїй різноманітності в сукупності дозволяють зробити один суттєвий висновок: материнство досліджене більшою мірою, ніж батьківство [2, с. 67-86].